

מילה ופריעה

פרק זה נכתב בעקבות מאמרו של ד"ר **ניסן רובין**, על "משיכת ערלה ותקנת הפריעה" (ציון, תשמ"ט, עמ' 117-105), בו הוא רוצה להוכיח, שהפריעה אינה חלק אינטגרלי של המילה המקורית, אלא, זו תקנה, שבאה למנוע "משיכת ערלה", כפי שחלק מהמתיוונים נהגו לעשות. עיקר ההוכחה שלו היא בכך: ש"קשה להבין כיצד ניתן למתוח את עור הערלה שנותר לאחר המילה, עד כדי שהנימול ייראה כערל. ראשית אין כמות מספקת של עור בערלה..." (בעמ' 109).

אמנם, גם אם הפריעה היא תקנה מאוחרת יתכן והיא באה להקשות על משיכת הערלה, וממילא יש לקיימה ככל תקנת חכמים אחרת. אולם אין כל הוכחה לכך, שהפריעה אינה חלק אינטגרלי של המילה. טענתו, שלאחר פריעה לא ניתן למשוך את עור הערלה, עד כדי שייראה כערל, אינה עומדת בפני ביקורת עובדתית.

הדוגמא שהוא מביא, שבארה"ב לא הצליחו למתוח את עור הערלה ונאלצו להשתיל עור כדי שנימול יראה כערל, איננה יכולה לתמוך ברעיונו. מהדוגמא המובאת במאמר יש הכחשה לעצם האפשרות למשיכת עור הערלה גם ללא פריעה, וזאת בגלל, שהאיש, שהוא הזכיר, נימול בבית חולים בארה"ב (מדובר בגוי), בהיותו תינוק בן יום, כפי שנהגו, אז, כמעט בכל בתי החולים בארה"ב. הם הרי לא עשו פריעה ובכל זאת לא הצליחו למתוח את העור בחזרה. אי"כ כל רעיונו על סיבת הפריעה מופרכת! להלן העובדות:

ג'ון סטרנד John Strand יליד 1940, שנימול ביום לידתו, החליט משום מה בגיל 35 שהוא רוצה להיראות כערל. מנתחים דחו אותו בטענה שזה לא ניתן לביצוע, אך מנתח פלסטי אחד ערך מחקר בנושא ובשנת 1977 החליט לשחזר לו ערלה ע"י השתלת עור ממקומות אחרים. עד 1985 עבר 5 ניתוחים לשיקום ותוכננו עוד 3 ניתוחים לשנה לאחר מכן (הסיפור ומקורו מצוטטים שם בעמ' 109 בהערה 21). אין ספק שהשתלות כאלה, לא ניתן היה לבצע לפני למעלה מ-2000 שנה. אולם, עובדה היא, שמשכו בערלתם. היו דברים, אמנם מעטים, שהקדמונים הצליחו לבצע טוב מאתנו, כמו **חניטה**.

אולוס קורנליוס קלסוס Aulus Cornelius Celsus, רופא אלכסנדרוני מתאר בספרו De Medicina את השיטות למשיכת הערלה. **ניסן רובין** הוסיף, שהתיאור הוא לנימול, **שלא נעשתה לו פריעה**. אולם זו השערה בלבד. קלסוס לא עסק בדיני מילה יהודיים ולא דיבר על מילה עם פריעה או בלעדיה. גם אז היו הרבה לא יהודים שנימולו, כפי שמספר **הרודוטוס** (425-485 לפנה"ס), המכונה "אבי ההיסטוריה", שחי מאות שנים לפני קלסוס (היסטוריה, ב, 37-36; שם 104). הוא מספר כי המצרים, הסורים ועוד כמה שבטים באזור זה נהגו למול את בניהם¹. קלסוס עצמו הדגיש, שאל להם ליהודים להתגאות בברית המילה, כי "היהודים אינם קדושים יותר מעמים אחרים במה שהם מלים את ערלתם, כי הלא המצרים והכלחים מלו את עצמם בזמן יותר קדום מהם". על אלה, שמשום מה החליטו

¹ כל עמי ושבטי אזורנו מלו את הזכרים בגיל זה או אחר. בתבליט מצרי עתיק (מתקופת השושלת ה-6) מתואר, כיצד "המוהל" כורע ומחזיק בידו אבן צור, ומל נער גדול בעמידה, המוחזק מאחוריו ע"י אדם מבוגר שלא ייפול. גם המילה עצמה היתה שונה מעם לעם. יש והסירו את כל עור הערלה ויש שהסירו רק מקצתה. יש והיו עושים נוסף לזה כמה צלקות על אבר המין. היו כאלה שביצעו גם חתך לאורכו.

מילה ופריעה

שלא להמשיך להיות נימולים, כתב קלסוס כיצד עשו זאת. **אוריגניס** מאבות הכנסייה הנוצרית, כתב לעומתו, שהמצרים אימצו את המילה מאברהם אבינו. עכ"פ בימי קלסוס היו הרבה לא יהודים שמלו את עצמם ולא חשובה הסיבה לכך.

קלסוס מתאר צורת ניתוח אחת, כיצד להפוך נימול לערל: חיתוך טבעתי סמוך לשיער הערווה תוך זהירות שלא לפגוע בשופכה ובכלי הדם. לאחר החיתוך הוא מפריד בין העור לבשר לאורכו של האבר. מושך את העור כלפי מטה, מקפל את החלק התחתון לאחר כיסוי העטרה. את העור המקופל קושר כך, שמשאיר נקב, להטלת השתן, אך קטן מכדי שיגלוש בחזרה מעבר לעטרה. את בסיס האבר ממנו נמשך העור, חבשו במוד לריפוי ולעצירת דימום. העור הגליד וכך חזר להיות ערל. כמובן אם לא היו סיבוכים, או זיהומים. עכ"פ בתהליך כזה, אין כל שוני בין נימול עם פריעה או בלעדיה.

מסתבר שמה שלא הצליח הרופא בארה"ב למתוח את עור הערלה ונאלץ היה לבצע השתלה, אינה הוכחה, כלל, שזה בלתי אפשרי. מאחר ואין אנו יודעים את הסיבות שהניעו את האיש להוציא כספים ולסבול ייסורים, כדי להיראות שוב ערל, ייתכן, שבשל גורם אישי כלשהו של המנותח, לא ניתן היה למשוך את עור ערלתו. זאת ועוד, מאחר ומדובר במקרה נדיר, אין כיום ניסיון כזה, לכן אי אפשר לקבוע שזה קשה ובלתי אפשרי, כל זמן שלא נערכו ניסיונות מדעיים. אילו נערכו ניסיונות אולי היה מתברר, שקיימת טכניקה לביצוע משיכת ערלה.

למרבה הפליאה של הקוראים, אגלה, שניתן למשוך את הערלה ולהסתיר את העובדה שאדם היה נימול, גם אחרי פריעה! פלא זה בוצע כ-40 שנה לפני הניתוח של סטרנד ובתנאים פרימיטיביים יחסית. "הניתוח" והטיפול לא נמשכו שנים, אלא זמן קצר יחסית. **ר' משה בורנשטיין**, הידוע כבעל מפעלי טמפו (בינתיים הלך לעולמו), ביצע על עצמו ועל בנו ניתוח כזה ע"י רופא מנתח בוורשא, בזמן מלחמת העולם השנייה, כדי שהנאצים והפולנים לא יגלו שהוא יהודי. מה שלא הצליחו לבצע בארה"ב, מתברר שהצליחו לבצע בפולין במחתרת. **ר' משה בורנשטיין** היה יהודי דתי והקפיד על קלה כחמורה ולא הסתיר את סיפורו מקרוביו ומכריו. ברור גם ללא צל ספק, שלר' משה בורנשטיין נעשתה פריעה בזמן שמלו אותו.

ידידי, **ר' אריה שטרן** מפתח תקווה, סיפר לי (ז' אייר תשנ"ד), שהרב ברל (דוב) וויין מ"ישיבת שערי תורה" שבמונסי בארה"ב אמר, שחייבים למסור את הנפש על משיכת הערלה. כי המושך בערלה חייב מיתה. הוא פרסם זאת גם בקלטת. אינני יודע מהיכן אנשים ממציאים הלכות ועוד חיובי מיתה? זו קלות דעת שאינה מתאימה לבן תורה.

מילה היא מצווה עשה שיש בה כרת. גם האוכל ביום כיפור עובר על איסור כרת, החייב מישוהו למסור את נפשו על כך? האין אנו מתירים לחולה, שיש בו אפילו רק חשש לסכנה, לאכול ביום הכיפורים? האם מי שמתו אחיו מחמת מילה, אינו נותר ערל כל ימיו מחמת הסכנה? כיצד מעזי איש להמציא הוראה למסור את הנפש? על כגון זה נאמר: "**חכמים** היוזרו בדבריהם".

מדוע משכו ערלתם

מדוע התפתחה התופעה של משיכת ערלה ? **גרץ** קבע שהיהודים עשו זאת כדי להיפטר מתשלום "מס הקלון" ("מחצית השקל") *Fiscus Judaicus*, שהטיל **דומיטיניוס** (81-86) על היהודים. גרץ מסתמך על **סוטוניוס** (ביוגראף רומאי, 75-160) המספר, שזכר שבהיותו ילד קטן, היה נוכח שבדקו בפני המפקח ובית הדין זקן בן 90 שנה לראות אם הוא נימול. הוא גם הזכיר, שהיו כאלה, שמשכו את ערלתם כדי להיפטר ממס מיוחד זה. ייתכן שהיו גם כאלה, אולם רבים ודאי לא היו עושים זאת כדי להפטר מהמס, גם אם המס היה כבד. עלינו לדעת, כי בשתי תקופות שונות היו מושכי ערלה, בכל תקופה, מסיבה אחרת.

בימי השלטון היווני, "תרבות" התבטאה בריקודי עירום של הצעירים. בני המתיוונים שרצו להידמות לחבריהם היוונים, עשו מאמצים כדי להסתיר שהם נימולים (ראה חשמונאים א, א,טו). לא עבר זמן רב, כנראה בהשפעתם, ואנטיוכוס ה-4 אפיפנס (=המשוגע) אסר בשנת 167 לפנה"ס את המילה אצל היהודים והטיל עונשים כבדים על המלים והנימולים, כאחד (חשמונאים א, א,מח; שם, ב, ו,י).

בתקופת השלטון הרומאי הישיר (גם בימי היוונים היתה לרומא דעה קובעת במזרח התיכון), החל מהקיסר **דומיטיניוס** (קיסר רומא 81-96), אסרו כל סירוס בעונש חמור. הילודה אצל הרומאים ירדה פלאים, תהא הסיבה לכך אשר תהא. עובדה היא, שכמעט כל קיסרי רומי היו מאומצים ולא בני קיסרים. הם ראו בכל פגיעה באברי הולדה מעין סירוס. **דומיטיניוס** התיר רק ליהודים באופן יוצא מהכלל למול את בניהם, אך הטיל עליהם בשל כך את "מס הקלון". הוא גם התיר לייבא סריסים מהודו תמורת תשלום מכס גבוה.

אדריינוס (117-138) היה רגיש יותר לנושא סירוס, הוא ראה, אפילו, בסירוס בעלי חיים, עבירה חמורה ביותר, שוות ערך לרצח אדם. לאחר שקרובו אונקלוס התגייר ונימול, הוא אסר על היהודים למול את בניהם. החוק קבע, שהמסורס, המסרס והנוכחים חייבים מיתה². עונש זה הוטל גם על מי שסירס תרנגול. לכן אין פלא, שרבים ניסו להסתיר את היותם נימולים, בשל סכנת נפשות. יתרה מזו, בשל סכנת הנפשות הסתרת המילה היתה מותרת לפי ההלכה כי מושך ערלתו, שלא מתוך כוונה, כמו המתיוונים, המשיך להחשב כנימול.

הבעיה של מושכי עורלות התעוררה בעיקר בימי מרד בר כוכבא ואחריו, שנים רבות לאחר ש"מס הקלון" בוטל ע"י **מ.ק.** **נרוה** (קיסר רומא בשנים 96-98). המרד היה בשנים 132-135, דהיינו כ-40 שנה לאחר ש"מס הקלון" בוטל. כך שזו לא יכולה להיות הסיבה למשיכת הערלה.

² בערך "מילה" באנציקלופדיה העברית מובא בטעות **שאדריינוס** אסר את המילה ב-130 לפני הספירה וחוא עשה זאת מטעמים הומאניים, או שביקש להגביל את חגירות (כך כ"ג, עמ' 194). זה היה ב-130 לספירה ולא לפני. לא בשל טעמים הומאניים או מניעת גרות אסר זאת, כי גם לפני ולאחריו אסרו את המילה על עמים ושבתים שנהגו למול, ולא חשבו כלל על גיור. במצרים התירו רק למשפחות "כהני אלילים" למול את אותם בנים המיועדים להיות כוהנים. היתר זה היה כרוך בתהליך מסובך, של המצאת מסמכים ועדויות בכתב. להמוני העם נאסרה המילה, למרות, שבפועל נהגו למול. האיסור נוסח כאיסור סירוס. בכל פגיעה באברי הולדה, ראו סירוס. אדריינוס אסר בעונש מיתה לסרס, אפילו, תרנגול. הוא לא חשש שהתרנגולים עומדים להתגייר. בשל ריבוי טבעי ירד אצל הרומאים, הם אסרו כל פגיעה באברי המין (בספר "פיענוח אגדות", הסברתי הרבה אגדות חז"ל, סתומות, על רקע זה).

מילה ופריעה

באותה תקופה, כדי להתחנף לשליטי רומא, שהיו רגישים מאוד לבעיית הסירוס, ביטלו הנוצרים את המילה. זו למעשה המצווה הראשונה, שביטלו. אלו מהם שכבר היו נימולים ביקשו לטשטש זאת ומשכו בערלתם. בין ראשוני הנוצרים היו גם שהתנגדו לבטל את ברית המילה. הם טענו, שיש"י עצמו היה מהול והוא אמר: ש"לא בא לגרוע מתורת משה אלא להוסיף עליה". אולם, כמעט כולם אימצו את הביטול. רק העדה הקופטית ועוד איזה פלג קטן בנצרות ממשיכים עד היום לערוך ברית מילה לבניהם.

גם בין חיילי בר כוכבא היו כאלה, שלפני גיוסם, מתוך פחד וסכנת נפשות, משכו את ערלתם, אולם מיד לאחר גיוסם, לצבא בר כוכבא, הסירו מעליהם את העול הרומאי וביקשו להיראות שוב כנימולים.

בתוספתא מובאים דעות שונות, האם מושכי הערלה חייבים במילה מחדש, כאשר עברה הסכנה. "המשוך צריך שימול. רבי יהודה אומר: משוך לא ימול מפני שהוא מסוכן. אמרו [לו]: הרבה מלו בימי בר כוכבא והיו להם בנים ולא מתו" (תוספתא שבת, פט"ו (ט"ז), ה"ט; יבמות, ע"ב, א; ירושלמי שבת, פ"ט, ה"ב). גם מי שסבר שצריך למול, הודה אף הוא, שזה רק מדרבנן, כי מן התורה הוא נחשב כנימול ומותר לו לאכול בתרומה (אם הוא כהן). מרד בר כוכבא היה שנים רבות לאחר שבוטל מס הקלון. ואלה שדנו בהלכה זו, חיו שנים רבות לאחר בר כוכבא. אגב, מיד עם מותו של אדריינוס הותר ליהודים למול, אבל הגזירה שלא למול, היתה עדיין בתוקף לגבי עמים אחרים, אם כי לא באותה חומרה כמו בימי אדריינוס.

מילה

"ובן שמונת ימים ימול לכם כל זכר לדורותיכם..." (בראשית י"ז, יב). רבים דנו בטעמה של מצווה זו. פילון האלכסנדרוני מביא ארבעה טעמים, בשם אחרים, ומוסיף משלו שני טעמים נוספים. רק בשניים הראשונים יש הגיון, כי הם תואמים את המציאות, לא כן כל יתר ארבעת הטעמים.

א) טעם בריאותי - מניעת דלקת בערלה. רבים בעולם (לא יהודים) מלים מטעם זה את בניהם. נדירה פגיעה של סרטן באבר הנימול וכן באברי מין נשים, שכן זוגם נימול.

ב) טעם היגייני - למנוע זיהום מתחת לערלה. זו עובדה, שמי שאינו מקפיד על ניקיון יסודי, מצטברת זוהמה מתחת לעור הערלה. המילה מונעת דלקות, המלוות התמגלות ואפילו נמק (PHIMOSIS PARAPHIMOSIS) העלול לגרום לעצירת השתן.

ג) ללמד על הדמיון בין הערלה ללב, כי הלב מוליד מחשבות והערלה מולידה צאצאים. האם אנו מלים גם את הלב? אין המשל דומה למשל!

ד) להקל על שפיכות הזרע. למעשה אין כל יתרון בזה לנימולים על לא נימולים.

ה) המילה מרחיקה את התאווה והיא באה ללמד את האדם שישלוט ביצרו. לא הוכח עד כה שהמילה מקטינה את היצר המיני.

ו) ללמד שאין אדם מסוגל להגיע לידי שלמות, אלא אם כן ירחיק מלבו כל מחשבה רעה. לא הבנתי, כיצד מצוות מילה מלמדת זאת!

הרמב"ם, התלבט אף הוא בהסברת טעם מצוות מילה. בספרו "מורה נבוכים" (ח"ג, פמ"ט), הוא אימץ תחילה את הרעיון, שהמילה מחלישה את היצר המיני. אך הוא מוסיף, שיש במילה משום אות וברית, שכל בני העם מסומנים בסימן אחד,

והיא הברית בין אברהם אבינו לאמונת הייחוד. לדעתו הטעם הזה אולי חזק מהקודם³. הוא גם מסביר מדוע יש לבצעה כבר בגיל הרך. שתי סיבות לכך:

- (א) כאשר התינוק יגיע לגיל שנה שנתיים, עלולים ההורים לרחם על התינוק, שהאהבה אליו התפתחה עם גידולו והיו עלולים להימנע מלמולו. אם נמתין עד שהוא עצמו גדל ויבין שהוא חייב לעשות זאת, עלול הפחד מהמעשה, להיות אצלו חרף מהמעשה עצמו⁴ ויהסס לעשות זאת.
- (ב) הקב"ה ביקש גם למנוע סבל מיותר, מאחר ואצל התינוק הניתוח קל לאין ערוך מאשר אצל מבוגר, חוסר ההבנה שלו, וחוסר הפחד אף הם מקלים על המעשה.

הכוזרי סבור, שאין למצות מילה הסבר הגיוני (הכוזרי מ"ג, פ"ז). בעל ספר החינוך רואה בזה מעין **חותם המבדיל** בין יהודי ללא יהודי. בעל **העיקרים** אמר, שזה מעיד על **התמדה ונצח**, כי נשאר טבוע בגוף לכל החיים. ר' **יצחק** בעל העקדה אומר, שזהו **חותם קודש** באבר שהרשעים משתמשים בו לחטוא. **האבן עזרא** אומר "שלא תשאל למה המילה, כי **גזרת המלך** על עבדיו" (בראשית, י"ז, א). בעקבותיו השיב **הרשב"א** לשואל: "אל תתן את לבך לטעמי המצוות שכתב הרב ז"ל (כוונתו לטעם מצות המילה ב"מורה נבוכים"). אין משגיחין בטעמים האלו, וברוך היות טעם **גזרותיו**" (שו"ת הרשב"א, ח"ד סי' רנ"ג). יש אף מדגישים שלזה התכוון הפסוק באומרו: "והיה תמים" ואל תשאל שאלות. אולם רבים ניסו לתת למצווה

³ הוא מביא שם גם דעה, ש"חשבו שזאת המילה היא השלמת חסרון יצירה". אולם, לדעתו, "ולא ניתנה מצווה זו להשלים חסרון הבריאה, רק להשלים חסרון המידות". ברם, מדברי חז"ל משתמע דווקא, שאכן יש לתקן את הבריאה. כשם שאין אנו אוכלים חטים, אלא, טוחנים אותן, לשם, אופים ואף מוסיפים תבלינים, כדי לשפר את הטעם, ב"מוריה" (נ"ג, עמ' ס"ט) ניסה הרב עמוס ברונר להסביר את "טעמי מצות מילה". הוא מצטט בשם קדמון, שזה מעין ברית של "שני אוהבים חשוקים, שלרוב אהבתם עושים קיום באש, או שותים דם שמקזים מאחד מאיבריהם למוזכרת חשק ...". אם בתקופתו של הקדמון, ניתן היה לסבר את האוזן ברעיון זה, כאשר אצילים אכן נהגו כך, הרי בימינו, אסור להעלות הסבר כזה למצוות מילה, כאשר אפילו העולם התחתון שהתחיל לנהוג כך, לאחר שהאצילים הפסיקו עם זה, הפסיק לעשות כך מזמן. האם עלינו להסביר בימינו את טעמי המצוות, ברעיונות מעוותים כאלה? (ראה בספרי "יצירת מצרים ומות תורה" עמ' 33; ובספרי "ההודס וטבעו" עמ' 294-295, שם דנתי בנושא). אסור להסביר טעמי מצוות ברעיונות או שמועות לא מבוססים. ר' מנחם ציוני (מקובל אשכנזי במאה ה-15) מצטט בשמו של ר"ח (ר' יהודה החסיד?), הסבר מדוע רוק של זב מטמא גם לאחר שהופרד מגוף הזב. הוא מביא בשמו: "והביא משל על זה, אשר פעם אחת נחתך לשני בני אדם חוטמיהם ובבואם לחבר להם החוטמות נחלפו זה בזה וחברו מין לשאינו מינו. לימים מת האחד ונפל לאחר חוטמו". הוא לא הסתפק בסיפור דמיוני זה, אלא הוסיף: "הנה רואה מופת אמיתי, שאפילו בהבל ימצא כוח הרגש כאשר ידוע לצדידי חיות, כי כשהארבת נרדפת מפני הכלבים ונושמים על הארץ ירגישו הכלבים וימצאו מקום תחנונים וישיגו וכאשר היא נושאת פיה ונושמת למעלה באויר לא ידעו הכלבים מהם דבר. והדבר אמיתי" (ספר ציוני, פרשת מצורע, דף מ"ח, א). החוטם של האחר היה "נופל" גם אם השני לא היה מת. כי הגוף דוחה כל אבר זר. אם הסיפור הוא אמיתי, מת השני כנראה מהרעלה של החוטם הזר. אם מצליחים בעזרת תרופות למנוע מהגוף לדחות אבר זר, אז הוא יתקיים, גם אם בעל האבר מת. כיום לוקחים אברים דווקא ממתים, או לפחות, ממתים שמתו קלינית ועד למיתת הסופית עובר זמן קצר ביותר. גם דבריו לצדידי ארבות "הדבר אינו אמיתי". הכלב מריח את הארבת, כמו שהוא מריח כל יצור אחר, לא עקב נשימתה, אלא בשל ריחה של הארבת, כי לכל יצור ריח משלו. חוש הריח הכלבי מפותח ביותר והם מבחינים בקלות בריח של חיה או של כל חומר אחר. קורה שרוח חזקה או גשם מטטטשים את הריח. אגב על ציטוט אחר שלו בשם ר' יהודה החסיד, כתב ר' משה פיינשטיין, שזו כפירה בתורה ודחה את דבריו לחלוטין (ראה "אגרות משה", יו"ד, ח"ג, קי"ד).

⁴ זהו רעיון פסיכולוגי עמוק, שהפחד מהמעשה עלול להיות מסוכן יותר מהמעשה עצמו. מקורו באגדת חז"ל, שהאיום חמור מעצם המעשה. מעשה באדם שאיים על בנו "הראה לו אביו באזנו ...", כלומר, שענישו, הלך הבן והתאבד (שמות ו, ד-ה). גם בימינו קורים מקרים כאלה.

מילה ופריעה

הסבר הגיוני. סבורני, שהסיבה העיקרית למילה היא, **כדי להחזיר את האדם למצבו בראשית הבריאה** :

"פילוסופוס אחד שאל את ר' הושעיה, אמר לו : אם תביבה היא המילה, מפני מה לא ניתנה לאדם הראשון? (כוונתו מדוע לא נוצר כך? (בבראשית רבה, מ"ב, י"ח) שאלה זו לאברהם אבינו, ששאל אותה (להקב"ה). אמר לו : מפני מה אותו האיש מגלח את פאת הראש ומניח פאת הזקן? אמר לו : מפני שגדל עמי בשטות (= השיער שעל ראשו צמח וגדל בהיותו עדיין ילד, כלומר טיפש, ואילו הזקן צמח בהיותו נער בעל הבנה). אמר לו : אם כן יסמא עיניו ויקטע ידיו וישבר רגליו, שגדלו עמו בשטות? אמר לו : ולאלה הדברים באנו (= איך אתה משווה צמיחת שיער לגידול איברי הגוף? חשיער יצמח מחדש, אך אלה לא). אמר לו : להוציאך חלק אי אפשר, אלא כל מה שנברא בששת ימי בראשית צריך עשיה (= תיקון). כגון חרדל צריך למיתוק, התורמוס צריך למיתוק, החטים צריכות לחיתוך, אפילו אדם צריך תיקון" (בראשית רבה, י"א, ו; פסיקתא רבה כג, כמה מלים תורגמו ישר לעברית).

יתירה מזו, לא מדובר כלל בתיקון, אלא בהחזרת המצב למקורו. אדם הראשון אכן נולד מהול והחטא גרם לצמיחת הערלה (אבות דרבי נתן, פ"ב, מ"ה). לא מדובר כלל בתיקון הבריאה, אלא בחשיפתה והחזרתה למקורה. כך נוכל להבין את הפסוק ואמר דברי חז"ל המתייחסים אליו. כאשר הקב"ה צווה לאברהם על המילה, אמר לו : "והיה תמים" (י"ז, א, ראה רש"י על אתר). "... כך אמר הקב"ה לאברהם אבינו : אין בך פסולת אלא הערלה הזאת, העבר אותה ובטל המום, התהלך לפני והיה תמים" (בראשית רבה, מ"ו, ג). לאחר שגוזרים משהו מהגוף, הוא נהיה פגום! ולא תמים. אולם, אם יש לגוף משהו מיותר הסרתו מחזירה אותו לתמותו. מאחר ועור הערלה, נוסף לאחר הבריאה, הרי עם הסרתו הופך האדם ל"תמים", כפי שנוצר ע"י הקב"ה.

פריעה ומציצה

חז"ל הזכירו שלוש פעולות בברית מילה : מילה, פריעה ומציצה (שבת, קל"ג, א). אולם, יש שוני רב בין פריעה למציצה. זו האחרונה נקבעה למנוע סכנה מהנימול ואין היא חלק מהמילה. לא כן הפריעה, אשר היא חלק מהמילה עצמה : "ימל ולא פרע כאילו לא מל" (שבת, קל"ז, ב).

הדעות רק נחלקו אם אברהם אבינו מל ופרע, או שהפריעה התחילה ממשה רבנו, בסיני (יבמות, ע"א, ב). יש סבורים שמצוות פריעה ניתנה גם לאברהם אבינו (ראה ירושלמי יבמות, פ"ח, ה"א, ראה "פני משה" שם). בספרי חז"ל לא מוסבר תהליך הפריעה. רש"י (שבת, שם) מסביר שקורעים את העור המכסה את ראש הגיד. **הרמב"ם**, **הסמ"ג** ובעקבותיהם השו"ע (יו"ד, רס"ד, ג), פוסקים שיש לעשות זאת בציפורן. בימי הגאונים בבבל נהגו לעשות זאת בכלי. ר' **יעקב גלאסברג** כותב "בכללי המילה", כי בשאלוניקי נהגו לעשות את המילה ואת הפריעה כאחת באזמל, כי לא תמיד ציפורן המוהל נקיה ותחת הציפורן עלול להיות ארס שיסכן את הנימול. ב"אוצר ישראל" מצוטטים הדברים בשם ר' **יעקב הגוזר**. אולם אין זה תואם את המציאות. ר' **יעקב הגוזר ובנו ר' גרשון הגוזר**⁵, חיו בשנת תתקע"ה /

⁵ ציינתי גם את שם בנו שנקרא אף הוא על שם מקצועו "הגוזר". עליו לדעת, ששמות משפחה טרם היו בעולם. על פי רוב נקרא אדם בשמו ובשם אביו. אם הוא עצמו הצטיין והיה מפורסם, די היה בהזכרת שמו בלבד. אנשים שהצטיינו במיוחד במקצועם נקראו בנוסף לשם הפרטי גם על שם מקצועם. בין חכמי התלמוד היו הרבה סנדלרים, כי לא היו אז הרבה מקצועות לבחירה, אך רק אחד מהם נקרא ר' **יוחנן הסנדלר**, כי הוא הצטיין בסנדלרות יותר מכל סנדלר אחר. הרבה מהם עבדו בנפחות. התנא ר' **יוחנן** **הנזיר** היה נפח, ולא נקרא נפחא, כי לא הצליח במקצועו, בשל כך סבל מעוני רב (תוספתא ברכות פ"ד; ברכות כ"ח, א). אך אחד מהם נקרא ר' **יוחנן נפחא**, משום שהצטיין במלאכה זו. רש"י מביא בשם רבו,

1215 (בימי הרמב"ן). הוא מתאר את הפריעה המבוצעת בציפורן דווקא. ספרו על המילה הוא רב חשיבות גם מבחינה היסטורית, אולם הוא לא היה נפוץ, ונמצא רק בספרות חשובות. 677 שנה לאחריו, קם מוהל מומחה, שאף שמו היה יעקב (גלאסברג הני"ל) והוציא את ספרו של ר' יעקב הגוזר לאור עם תוספות והערות. באירופה ובצפון אמריקה נוהגים לעשות את הפריעה בציפורן.

מציצה

מדברי חז"ל משתמע, שאין היא חלק מגוף המצוה, אלא, נקבעה בזמנו כפעולה חשובה למנוע סיכון מהנימול. "ואמר רב פפא: הא אומנא דלא מיץ סכנה הוא ומעבירין ליה" = המוהל שאינו מוצץ, גורם לסכנה ומעבירים אותו מתפקידו (שבת, קל"ג, ב). הרמב"ם אף הסביר את טיבה של המציצה: "כדי שיצא הדם ממקומות הרחוקים ולא יבוא לידי סכנה" (הלכ' מילה פ"ד, ה"ב). בעל ספר החינוך אינו מזכיר כלל את המציצה במצות מילה.

בעל "קצות החושן" (ח"ו"מ, הלכ' נזיקין סי' שפ"ב) ומהר"ץ חיות בשם החתם סופר (שו"ת מהר"ץ חיות סי' ס"ו) סברו, שאכן אפשר להיעזר באמצעי אחר במקום המציצה כדי למנוע את הסכנה. בעל "תפארת ישראל" בפירושו למשנה (שבת, פ"ט, מ"ב) כבר מזכיר דעת רופאים, שאדברא במציצה יש משום סכנה, אם כי לא הבנתי את ההגיון שבטענת הרופאים. יש סיבה אחרת לסיכון זה, כי אם הפה של המוהל מזוהם או שלנימול יש זיהום בדמו יש סכנה גם למוהל. כיום כאשר ישנה מחלת האיידס, עלול מוהל עם סדק בעור שפתיו, להידבק במחלה. אולם, היו רבנים שראו במציצה חלק מהמילה, כי "אין לשנות ממה שנהגו" (ר' יעקב אטלינגר "שו"ת בנין ציון", ח"א, סי' כג). בעל "שדי חמד" הקדיש לזה 45 עמודים בספרו ומביא את הדעות בנושא והוא דוחה כל אפשרות שלא למצוץ בפה. מזה עשרות בשנים שרוב המוהלים נוהגים להיעזר בשפופרת של זכוכית ובצמר גפן כדי לעשות את המציצה. אולם, גם כעת יש רבים המסרבים להיעזר בכל מכשיר, כדי שלא לשנות מהמנהג. אמנם, כל אחד זכאי לדבוק במנהגיו, כמו הדלקת נרות שבת בשמן זית וכדומה, מנהגים שאין בהם סכנה. לא כן בנוגע למציצה והיו כבר מקרים שנפגעו. לכן אסור להתעקש להמשיך במנהג זה.

במאה הקודמת נדבקו מאות ילדים בשחפת ובעגבת ע"י מוהלים חולים. פרופ' פיוטה ראה בזמנו, בעיר וינה, 30 ילדים! שנדבקו בעגבת מאותו מוהל-מוצץ. המוהל, ד"ר שמואל כהן מספר בספרו: "אות ברית", שבוזמן שלמד רפואה ראה הרבה תינוקות שנדבקו בשחפת ע"י מוהל אחד. ילדים שאותו מוהל רק מל אותם ומוהל אחר היה המוצץ, לא חלו.

שסבר, שאביו היה נפת, לכן הוא נקרא בהרבה מקומות "בר נפתא" (סנהדרין, צ"ו, א). אולם אין כל הכרח לומר כך. איש אינו יודע מה היה שם אביו של ר' יוחנן בן זכאי. לא על שם אביו נקרא כך. הרבה פעמים, בטרם הוסמך אף נקרא רק "בן זכאי". השם ניתן לו, כי גם בהיותו עדיין תלמיד התערב בדיוני הסנהדרין לטובת הזכאים. לפי ההלכה, גם תלמיד הרואה צד זכות לנאשם "מעלין אותו ומושיבין אותו ביניהם" בין חברי הסנהדרין, כדי שישמע את טענותיו (סנהדרין, מ"א). בדף הבא מובא סיפור, שעוד בהיותו תלמיד, הביע רעיון המתקבל על הדעת, והושיבוהו בין חברי הסנהדרין (ראה "עין זוכר" להחיד"א, מערכת בית אות מ"ם בשם הגאון החסיד ר' אלעזר, ששם אביו לא היה זכאי, אלא נקרא כך, כי תמיד דגל לזכות). ר' יעקב וכן בנו, היו מומחים גדולים במוהלות, הן במעשה והן בתיאוריה. איש לפניו לא כתב בבהירות ובפירוט כיצד יש למול ואת ההלכות הקשורות בכך. כל אלה שבאו אחריו וכתבו על כך, נעזרו בספרו.

מילה ופריעה

אמנם, היום אנשים, כולל המוהלים, ערים יותר לבריאותם ומקפידים יותר על ההיגיינה מבעבר, בכל זאת אין ספק, שבריא יותר לעשות את המציצה באמצעות שפופרת מזכוכית, כפי שרוב המוהלים עושים (ראה מאמרו של הרב פרופ' יהודה לוי "נועם, כךך ט) המסביר את נושא המציצה ומסיק, שיש לבטל גם את המנהג, למרות שהוזכר ע"י גדולים וטובים, שהמוהל היה מכניס לפיו קצת יין בעוד דם המציצה בפיו ומזלף בזה על המילה "לשם רפואה". כי לא רק שאין בזה רפואה, אלא יש בזה גם סכנה. כי ברוק שבפה עלולים להיות חיידקים שונים, והם עלולים לחדור דרך הפצע הפתוח אל התינוק ולסכנו. חבל, שאנשים, גם אם הם רבנים, שלא מתמצאים לעומק בנושא ומתוך "פחד" מלשנות "מנהג" מוכנים לסכן ילדי ישראל. עלינו לדעת, שלא מדובר ב"מנהג", כי בזמנם לא היתה אפשרות אחרת. המציצה היתה הדרך היחידה לטיפול בפצע פתוח. אנשים טרם חלו כל כך הרבה במחלות מדבקות. זאת ועוד, רוב המילות בוצעו ע"י אבי הנולד ולא היתה סכנה להדביק רבים. התינוק בבית ממילא היה חשוף להתדבקות, אם אכן אביו היה חולה. אסור להפוך חוסר ברירה ל"מנהג" מחייב.

הקדמונים הראו דווקא פתיחות רבה בכל הקשור במילה. בימי האבות ובימי משה רבנו מלו בצור (ראה שמות, ד, כה). יהושע מל את כל הבאים ארצה ב"חרבות צורים" (יהושע, ה, ג), כי זה היה אז הכלי הטוב ביותר. עם התפתחות תעשיית המתכת ויצירת סכינים, הכירו שסכין מתכת מתאימה טוב יותר מאשר "סכין" עשויה מאבן. לכן לא היססו לקבוע, כאמור, שיש למול בסכין ולא בצור, למרות, שמפורש בתורה ובספר יהושע, שמלו בצור.

ברית מילה

"וביום השמיני ימול בשר ערלתו" (ויקרא, י"ב, ג). ואילו אצל הגר נאמר "ומלתה אותו". גם בנוגע למילת עבדים, כדי שיוכלו לאכול בקרבן פסח נאמר: "הימול לו כל זכר" (שמות י"ב, מד, מח). אין שם זכר למלה בשר, אלא כל זכר. כי יהודי נחשב כ"נימול" גם אם הוא עדיין ערל. הערלה אצל יהודי היא רק באבר אחד. אגב "בשר" (בסר) בערבית הוא כינוי לאבר הזכרי. לא כן אצל לא יהודי, הוא ערל כל כולו. לכן יש למול אצלו "כל זכר". אין פלא, שההלכה קובעת: "הנודר מן הערלים, מותר בערלי ישראל ואסור במולי עכו"ם" (נדרים, ל"א). כי גוי, גם אם הוא נימול, אם לא התגייר, הוא עדיין ערל (החתם סופר על התורה). מילה של לא יהודי, הנימול לשם גירות, מסירה מכולו את "ערלתו".

מילה בתינוק רגיל

"וביום השמיני ימול בשר ערלתו" (שם, י"ב, ג). גם אם היום השמיני חל בשבת (שבת, קל"ב, א). אולם, רק מילה בזמנה דוחה שבת ורק אם נולד בלילה רגילה ולא ע"י ניתוח קיסרי, או שהאם התגיירה לאחר הלידה (שם, קל"ה, א). כיוצא בזה אם היה איזה פגם הקשור בזכרותו של התינוק, כגון "טומטום" שאברי המין שלו מכוסים בעור ויש צורך "לקרוע", קרי, להסיר את העור כדי שיתגלה האבר (בבא בתרא, קכ"ו, א), או אנדרוגינוס (שבת, קל"ב, א). בכל מקרה אין לאחר את המילה מעבר לנדרש מסיבות בריאות.

למרות שמילה היא מצוות עשה שיש עונש כרת על ביטולה (אם האדם מת לא נימול) בכל זאת לא נימולו התינוקות שנולדו בארבעים שנות הנדודים במדבר.

"וכל העם הילדים במדבר בדרך בצאתם ממצרים לא מלו" (יהושע, ה, ה).
האמוראים דנו בזה, והציעו שני הסברים אפשריים:

- (א) "משום חולשא דאורחא".
(ב) "דלא נשיב להו רוח צפונית" (יבמות, ע"א, ב - ע"ב, א). רש"י הסביר "ולא זרחה השמש" בשל ענני הכבוד. על ההסבר השני שואלת הגמרא, האם לא מלים ביום המעונ? כך שההסבר הראשון נראה כהסבר העיקרי.

החזקוני שאל, הרי המושג "חולשא דאורחא", כלומר חולשה ממסע, מתייחס ליום אחד בלבד שלאחר המסע (על "חולשא דאורחא" ראה שבת, פ"ו, ב - פ"ז, א). ואילו במדבר חנו בהרבה מקומות ימים רבים, ולפעמים אף כמה חדשים, וגם כמה שנים⁶. מדוע, לא מלו למחרת החניה? הוא השיב, שמאחר ו"על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו", לכן הם לא ידעו מראש מתי יסעו, ובכל יום חששו, אולי יצטרכו לצאת שוב למסע, לכן לא יכלו למול.

ר' **צבי הירש** רבה של **הלברשטאט** (נפטר ב-1747), היה מפורסם בחריפותו, היה רבו של ר' **ישעיה פיק ברלין** והשפיע עליו רבות בדרך לימודו, שאל על הסברו של **החזקוני**, הרי במתן תורה ידעו מראש שיחנו במקום אחד שלושה ימים לפחות, ככתוב: "כי ביום השלישי ירד ה' על הר סיני" מדוע לא מלו אז? ברם, כשנבדוק את המאורעות יתברר שגם אז אי אפשר היה למול. הפרישה לקראת מתן תורה החלה ביום ד' בסיון שהיה אז ביום חמישי בשבוע. לפי רבנו, שהתורה ניתנה בשבת, ביום השלישי לפרישה, מן ההכרח שהפרישה החלה ביום ה' בשבוע (שבת, פ"ו, ב). ביום זה לא יכלו למול, כי לפי **התשב"ץ** אסור למול מילה שלא בזמנה ביום ה' בשבוע, כי יום השלישי למילה הוא הקשה ביותר ויאלצו לחלל שבת (מובא בט"ז, יו"ד, סי' רס"ב, ס"ק ג. אמנם שם זה כתוב בשם **הרשב"א**, אולם רע"א בחידושו, שם, כבר תיקן, שהכוונה לתשב"ץ). ביום ו' לא יכלו למול, כי לא ידעו מה יהיה ביום א' הבא, וזה יהיה יום השלישי למילה, ואולי יצטרכו לצאת למסע. גם לפי ר' יוסי, האומר שם, שהפרישה החלה ביום ד' בשבוע והתורה ניתנה ביום שישי, היתה להם אותה בעיה. ביום הרביעי נמנעו מכך בשל "חולשא דאורחא". ביום ה' מטעמו של **התשב"ץ**, ביום ששי לא יכלו למול, כאמור, כי לא ידעו מה יהיה ביום א' הבא. אגב, בספרי, נמתחה בקורת על שלא מלו את ילדיהם במשך ארבעים שנה.

עם זאת, למרות מה שכתוב בספר יהושע ומקובל היה על חכמי התלמוד הבבלי, שבני ישראל לא מלו את בניהם במדבר, תהא הסיבה אשר תהא, נאמר בפרקי דרבי אליעזר, כדרש על הפסוק "מי מנה עפר יעקב" (במדבר' כ"ג, ז): "שכל חולות המדבר היו מלאים מעורלות בני ישראל" (פרק כ"ט; מצוטט גם בתוספות יבמות, ע"א, ב). בעל הילקוט, עשה, מעין פשרה ואמר, שאמנם הם מלו במדבר, אולם לא פרעו. מאחר ו"מל ולא פרע כאילו לא מל", לכן צויה יהושע שימולו שנית (ילקוט שמעוני, יהושע, רמז ט"ו). קשה לקבל רעיון זה, כי אם כבר מלו מדוע לא פרעו? ואם לא יכלו לפרוע מדוע מלו, הרי "מל ולא פרע כאילו לא מל"?

⁶ י"ל תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה, שהרי אין כאן אלא ארבעים ושתיים מסעות. צא מהם י"ד שכולם היו בשנה ראשונה ... נמצא שכל שמונה ושלושים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות" (רש"י בשם ר' משה דרשן; במדבר, ל"ג, א). מן ההכרח, שהם שהו בכמה מקומות לפחות שנה אחת.

מילה ביום השמיני

בפרשת לך לך ציוה ה': "ובן שמנת ימים ימול לכם כל זכר לד'רתיכם" (י"ז, יב). על השאלה: "מפני מה אמרה תורה מילה לשמונה?" השיב רשב"י: "שלא יהיו כולם שמחים, ואביו ואמו עצבים", כי בימים אלה הם אסורים זה בזו (נידה, ל"א, ב; גם התרגום המכונה יונתן סבר כך). רעיון זה משתלב עם דעתו של אחד התנאים, שסבר, שאם האשה אינה טמאת לידה (במצבים מיוחדים), למשל גויה שילדה והתגיירה מיד, ולכן דיני טומאת לידה לא חלים עליה. הרי יש למול את התינוק ביום לידתו (שבת, קל"ה, א).

ההסבר הנ"ל לא היה מקובל על הכל. במדרש נאמר, שמעכבים את המילה עד ליום השמיני, כדי שתעבור עליו לפחות שבת אחת לפני שהוא נימול, "שאיין ז' ימים בלא שבת, ואין מילה בלא שבת"⁷ (ויקרא רבה כ"ז, י; ראה גם שם כ"ב, כ"ז, "אור החיים" לפי מכילתא שמות ל"א).

כמו כן ניתנו הסברים בריאותיים שקשורים לתינוק או לאמו. כדי שיתחזק ויצא מגדר נפל (מורה נבוכים, ח"ג, פמ"ט; ילקוט שמעוני, לך, רמז ע"ד. עד שבעה ימים נחשבת היולדת כחולה ואם תבקש חייבים לחלל עליה את השבת (שבת קכ"ט, א), לכן אי-אפשר להטיל עליה את העול לטפל בתינוק לאחר המילה.

הסבר "ביולוגי" שנעמוד עליו בהמשך נמסר בשם ר' יודן בן פזי: "ולמה התינוק נימול לשמונה ימים? שנתן הקב"ה רחמים עליו להמתין לו עד שיהא בו כוחו..." (דברים רבה ריש פרשת ויצא).

רשב"י אמר את הסברו כדי לסבר את האוזן ולא שחשב שזו אכן הסיבה האמיתית. רשב"י כידוע דרש טעמא דקרא (סנהדרין, כ"א, א; בבא מציעא, קט"ו, א). לפי זה, הרי כבר בימיו היו אסורים בני הזוג בחיי אישות גם ביום השמיני לאחר הלידה, א"כ מן הראוי היה לדחות גם את המילה. רעיונו גם אינו פותר את הבעיה מדוע אסור להקריב קרבן לפני שמונה ימים?⁸ ההסבר שבויקרא רבא מתקבל מאוד על הדעת. בשבת של ימי הבריאה בא העולם על תיקונו. השבת הראשונה היא חלק מימי הבריאה. כדי להקריב קרבן או למול תינוק, חייב לעבור עליהם לפחות שבת אחת (ראה "יפה תואר" על המדרש שם; ראה גם המהר"ל ב"תפארת ישראל" פרקים א-ב, שכל אחד בדרכו ניסה להסביר את הרעיון).

היום מסתבר, שניסוחו של ר' יודן בן פזי מדויק ותואם את המציאות הביולוגית הטבעית של התינוק. הוא לא אמר: "עד שיהא בו כוח" אלא "עד שיהא בו כוחו". המחקר הרפואי בימינו הוכיח, שבימים הראשונים לחיי התינוק יש לו בעיה בקרישת הדם. רק ביום השמיני ללידתו מגיע מנגנון קרישת הדם לשיא פעולתו (ראה ד"ר אילה אברהמוב: "בעיות קרישה ודימום ביילוד", אסיא ג', עמ' 384 ;

⁷ יו"ד יוסף דוד שחור העיר תשומת לב, שאולי זו הסיבה ל"שלוש זכר" שנוהגים לערוך לתינוק בליל שבת לפני הברית: ייתכן, שזה בא מ"שלוש זכר", או יותר נכון מ"שלוש זכר" ל' שרוקה, כלומר הוא נעשה כעת בשבת שלם, מלא וגמור. בדיבור הוחלף ה-שורק בחולם.

⁸ ר' אברהם הלוי בשו"ת "גינת ורדים" (אוי"ח, כלל א, סי' כ"ה) אומר, שלדעתו "יודרשה גמורה היא, כי מה ענין לחסמין דין מילה עם דין נידה?". אולם, האם רק זו יכולה להיות הסיבה לסמיכות זו? ר' אפרים מלונטשיץ ב"כלי יקרי" (תזריע, שם) רואה טומאת תינוק בשבעה הימים הראשונים בדומה לטומאת נידה. אולם אילו אכן בדרשה גמורה מדובר, הרי החכמים האריכו את טומאת האשה מעבר ל-7 ימים, מן הראוי היה לדחות את המילה עד ליום טהרתה. איש לא תרחיק לכם עד כדי כך.

"אנציק. הלכתית רפואית", ח"ג, ערך "מילה"; ראה גם מאמרו של הרב שמואל אינגבר ב"דף שבועי" של אוניברסיטת בר-אילן שמיני תשנ"ח, מס. 232). ביומיים שלושה הראשונים לאחר הלידה יש לתינוק גורמי קרישה, שהועברו אליו מן האם. גורמים אלה מתפרקים מהר ויש צורך שהכבד יצור גורמי קרישה עצמאיים. בימים הראשונים לאחר הלידה אין הכבד בָּשָׁל לכן. החל מהיום השישי ללידה מתחיל הכבד ליצור גורמי קרישה. רק החל מהיום השמיני אין יותר חשש, אצל תינוק בריא, לדימום.

קיים, איפוא, סיכון למול תינוק לפני שמונה ימים. ר' יודן לא חייב היה לדעת על גורמי קרישה ובעיות ביולוגיות אחרות, שלא היו ידועות בתקופתו. אולם הוא הרגיש, שהיום השמיני נקבע משום שזה הזמן המתאים ביותר בהתאם להתפתחות הביולוגית של התינוק.

מילה ביום

מָלִים רק ביום ולא בלילה, כי רק שפיכות דמים של פשע מבוצעת בלילה, בחסות האפלה. לא כן כשמדובר במעשה חיובי. גם דיני נפשות לא דנים בלילה (סנהדרין, ל"ד). אפילו קרבן לא מקריבים בלילה, ככתוב: "ביום הקריבו את זבחו" ביום הזבחה תהיה החקירה "וכיון ששקעה החמה נפסל הדם" (רמב"ם, הלכ"י מעשה הקורבנות, פ"ד, ה"א). אברהם אבינו הקפיד למול "בעצם היום הזה", כלומר, "בגבורתו של יום" שכל אחד יראה (כלי יקר). גם עקדת יצחק תוכנה ליום.

ר' בנימין הלוי מברודי ב"אימרי בנימין" העיר, מדוע רק בזמן קיום מצוות ברית מילה, מברכים את התינוק "כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה, לחופה ולמעשים טובים" ולא נוהגים כך בקיום מצוות אחרות?⁹ כי מצוות מילה מלווה את האדם עד יום מותו, הוא אינו נפרד ממנה ואינו שוכחה. לכן אנו מברכים את התינוק, שכשם שנכנס למצווה זו באופן קבוע ולתמיד, כך גם יתנהג עם יתר המצוות, שלא תהיינה אצלו זמניות.

⁹ בראוני להביא כאן שני סיפורים, הראשון שיש לו קשר עקיף עם הפרשה והשני הקשור במאורע של הסיפור הראשון: במאורעות תרפ"ט (1929) התנפלו פורעים ערביים על יהודים ורצחו בדם קר ובאכזריות אנשים, נשים וטף. בייחוד פגעו בישוב היהודי בחברון. המזכיר הראשי של ממשלת המנדט מר לוק, שהיה גם ממלא מקום של הנציב העליון, שנה יהודים ואחד את הערבים ואף עודד אותם במעשיהם השפלים. באותה תקופה הוא ביקר בחי"ל ובשובו הכינו ראשי השלטון קבלת פנים לכבדי הישוב בארץ. כאשר מר לוק הושיט את ידו לרב קוק, שהיה הרב הראשי, התעלם ממנה הרב קוק והשיב את ידו ריקם. הוא הסביר את התנהגותו, שאינו מוכן ללחוץ יד, המגוללת בדם יהודי. חלק מהציבור היהודי מתח עליו ביקורת על כך, אולי מחשש נקמתו של לוק בישוב היהודי, או מכל סיבה אחרת. בכל מקום שהגיע הרב, החל להתנחל על כך. כאשר הרב קוק חזר ללונדון לטכס ברית מילה והרגיש שהמוזמנים מתווכחים ביניהם באותו נושא, הוא ביקש מעוזרו ר' מאיר דוד שוטלד, שהיה אדם פיקח ותי"ח, שיאמר משהו לחשתקת הויכוח. קס ר' מאיר דוד ואמר: רבותי! עלינו להיות כעת מוכנים לקבל את פני התינוק ב"ברוך הבא", כפי שנוהגים. אולם יש לי שתי תמיהות על המנהג הזה: (א) מדוע אין אנו מכריזים "ברוך הבא" כאשר החתן נכנס לקראת חופתו? (ב) מדוע אין אנו אומרים "ברוך צאתך" כאשר מוצאים את התינוק לאחר שנימול? התשובה היא אחת לשתי התמיהות. כשמכניסים את הרך, הוא טרם נימול, הוא עדיין ערל ויש לנו תכונה להתרפס לפני ערלים. לאחר שנימול, אנו מתנהגים כלפיו כמו לגבי כל יהודי. לכן אין אומרים "ברוך צאתך". בשל סיבה זו אין אומרים "ברוך הבא" לחתן. הנוכחים הבינו את הרמז. סיפר לי הרב גרוניס לדודי, שבשנת תרפ"ט למד בישיבת מיר. לאחר שהגיעה הידיעה על השחיטה בחברון, נכנסו שני חברי בונד לאכסניה שלו ואמרו לו ולחבריו: "אתם ושכמותכם רוצחים ערבים בחברון". ה"בונד" התנגד לישוב הארץ ולכל דבר יהודי, מלבד שפת אידיש (אולי בשל כך, שרוב חבריה לא ידעו טוב את השפה הפולנית?). הם הפכו רצח יהודים לעלילה שפילה על אחיהם היהודים.